

Výsledky 21. ročníku soutěže o Cenu Vládního výboru pro zdravotně postižené občany za publicistické práce zaměřené na problematiku zdravotního postižení

(Slavnostní večer Vládního výboru pro zdravotně postižené občany k Mezinárodnímu dni osob se zdravotním postižením - 2. 12. 2014 – 18.00 hod. – Lichtenštejnský palác, Praha)

V letošním roce bylo přijato celkem 85 publicistických děl. Ceny jsou udělovány ve třech kategoriích: v tiskové, rozhlasové a v televizní kategorii.

Díla posuzovala nezávislá porota ve složení: **Jana Filáčková, Dana Frantálová, Jana Křehlová, Karel Majer, Miroslava Nouzová, Marie Poláčková, Alena Sedlačíková, Jaroslava Selicharová a Vítězslava Šrámková.**

Ceny jsou udělovány těm publicistickým pracím, které nejlepším a nejzajímavějším způsobem upozorňují na problematiku zdravotního postižení. Při jejich posuzování bylo hodnoceno zejména to, jak může přihlášené dílo oslovit širokou veřejnost, seznámit ji s daným tématem a pozitivně ovlivnit její přístup k lidem se zdravotním postižením.

Cena Vládního výboru za publicistické práce zaměřené na problematiku zdravotního postižení byla poprvé vyhlášena v roce 1994 a za dobu její existence prošlo soutěží více než dvanáct set prací.

Tisková kategorie:

Do této kategorie mohla být přihlášena díla písemná, veřejně publikovaná tiskem nebo prostřednictvím internetu. Porota vybírala z 56 přijatých prací. Jednalo se o články jak z běžného tisku, tak i z časopisů organizací osob se zdravotním postižením nebo odborných časopisů. Do soutěže bylo přihlášeno i několik publikací.

Ceny předával ministr pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu a místopředseda VVZPO Jiří Dienstbier.

Čestné uznání náleží kolektivu autorů ve složení **Eva Baborová, Petr Dušek, Tereza Uhrová, Eva Meisnerová a Martina Puršová** za publikaci **PARKINSONOVA NEMOC Z RŮZNÝCH POHLEDŮ**, kterou vydala Společnost Parkinson.

Pacienti s Parkinsonovou nemocí se denně potýkají s potížemi, které omezují jejich pohyblivost, komunikaci, příjem potravy a soužití s okolím. Jednotliví autoři se věnují problematice z hlediska neurologického, psychiatrického, výživového apod. Jedním z témat je i fyzioterapie a návod na cvičení doplněný obrázky. Každá kapitola odborného textu je zakončena příběhem jednoho z nemocných, kteří se tak na knize také podíleli. Cílem publikace je pomoci pacientům a jejich rodinám.

Druhé **čestné uznání** je určeno **Petře Pášové** za článek **ZA VÝLOHOU LIDÉ KOUKAJÍ, JAK JIM ŤUKÁTE NA SKLO**, který vyšel v **Olomouckém deníku**.

Redaktorka Olomouckého deníku si na vlastní kůži vyzkoušela, jak komplikovaný je pohyb po městě, když člověk nevidí. V rámci 14. ročníku závodu nevidomých a slabozrakých Tyflomobil si s bílou holí a s průvodkyní vyšla do ulic Olomouce a nezastavila se ani před eskalátory. V reportáži také představila neziskovou organizaci Tyfloservis a služby, které zrakově postiženým nabízí.

III. cena byla udělena **Dítě Šamánkové** za článek **DOKUD NÁS SMRT NEROZDĚLÍ... NEVĚRA JAKO ÚNIK PEČUJÍCÍHO PARTNERA**, který byl publikován v časopise **Psychologie dnes**.

Autorka je česká psychiatrická a psychoterapeutka, v současné době působí ve Velké Británii. Když do vztahu dvou lidí zasáhne tragická nehoda nebo nemoc, je přirozené, že se zdravý partner o svého druhu postará. Málokdo si však dokáže uvědomit všechny důsledky do budoucna. Vlivem zátěže z nemoci se mění psychika i chování obou partnerů, takže může dojít k postupnému rozpadání vztahu. Je nevěra v tomto případě hodna odsouzení? A jaká je pozice nemanželského partnera pečující osoby? Autorka se seriózně zabývá otázkami, o kterých se většinou moc nemluví.

II. cenu získal **Štěpán Beneš** za článek **VOZÍČKÁŘKA SE STETOSKOPEM**, který vyšel v časopise **Můžeš**.

Osud kvalifikované zdravotní sestry Marie se zdá být až románově výjimečným. Po úrazu pádem z koně dostala šanci vrátit se na svoji původní pracovní pozici na americké ambasádě, kde je handicapovaný zaměstnanec zcela běžnou záležitostí. Kromě rodiny a přátel jí velmi pomohlo i Konto bariéry, např. se stavební úpravou bytu a s pořízením handbiku, který jí umožnil nadále sportovat. K plnému návratu do života už zbývala jen svatba a narození vlastního dítěte. Obojí se Marii splnilo. Článek z časopisu **Můžeš** ukazuje, že kde je vůle, je i cesta – hlavně to nevzdát.

I. cenu odnesla **Veronika Cézová** za **SERIÁL PRAŽSKÉ NEZISKOVKY** vycházející v **Pražském deníku**.

Ukázka 9 článků z rozsáhlého seriálu po všech stránkách splňuje zadání soutěže. Autorka odvedla obrovský kus práce. Systematicky se věnuje různým typům postižení, na příbězích jednotlivých lidí a na rozhovorech s nimi přibližuje veřejnosti problémy, které život s handicapem přináší a současně vždy představí organizaci, která osoby s určitým zdravotním postižením sdružuje, a služby, které jim poskytuje.

Rozhlasová kategorie:

V této kategorii bylo hodnoceno 14 přihlášených pořadů, jednalo se o pořady rádia Proglas a Českého rozhlasu.

*Ceny předávala ministryně práce a sociálních věcí a místopředsedkyně VVZPO **Michaela Marksová**.*

Čestné uznání náleží **Petrovi Kronikovi** za pořad z cyklu Studio Jan Neumann **BIBLE PRO NESLYŠÍCÍ**, kterou odvysílalo Rádio Proglas.

Reportáž zachycuje vznik překladu Bible přímo z původních jazyků hebrejštiny a řečtiny do českého znakového jazyka v rámci projektu Bible bez hranic, který vedou biblisté Teologické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Jedná se o unikátní počin nejen z hlediska výjimečnosti svého zaměření, ale i z hlediska lidské sounáležitosti a spolupráce akademických pracovníků a tlumočnicků s neslyšícími, kteří jako dobrovolníci pracují s velkým nasazením a jsou oddáni své práci. Kromě toho, že neslyšící získají možnost seznámit se s Biblí ve svém rodném jazyce, je akcentována i jejich výchova k etice.

III. cena byla udělena pořadu **NEŽ SE SETMÍ**, který byl odvysílán **Českým rozhlasem 2**. Autorem je pan **Dan Moravec**.

Pořad je příběhem paní Niny, 50 leté pacientky, která trpí atypickou formou Alzheimerovy choroby, a přesto má touhu účinně pomáhat (formou reminiscenční terapie) stejně postiženým lidem. Nikdo z vědců stále nenachází příčiny této neprozkoumané choroby, neví se, kdy propukne a nedá se ani úspěšně vyléčit. O to cennější je oblast následné péče i trénink zbytkové paměti, zajišťující důstojné prožívání zbytku života.

Jedná se o vysoce aktuální téma, které rok od roku, spolu s nárůstem počtu starých spoluobčanů ve společnosti, nabývá na důležitosti. Tajemná Alzheimerova nemoc, o které se v pořadu bez zbytečného

pathosu hovoří, se může paradoxně stát i lidsky cenným pojátkem mezi skupinami lidí takto znevýhodněných, jejich pečovateli a ošetřovateli v rodinách.

II. cenu získal pořad s názvem **CIRKUS PACIENTO JEDE!**, z cyklu Dobrá vůle, který byl rovněž vysílán **Českým rozhlasem 2**. Autory pořadu jsou **Petra Hynčíková, Lenka Svobodová a Dominik Budil**.

Autoři natočili práci amatérských cirkusáků – terapeutů z občanského sdružení Ledovec, která je zaměřena na pacienty v psychiatrických léčebnách. Takzvaný sociální cirkus je podle současné medicíny jedním z nejúčinnějších terapeutických postupů. Cirkus Paciento vystupuje v léčebnách a vnáší tam hravost a humor. Pacienti se na chvíli stávají akrobaty, kouzlí, anebo si zapívají s cirkusovým orchestrem. Kdokoli, kdo má chuť si na chvíli roli cirkusáka vyzkoušet, se může zapojit. Tato činnost vnáší do tváří úsměv a zaujetí, potlačuje apatii. Hravost způsobuje radost a prolamují se bariéry mezi lékaři, personálem a klienty.

I. cenu si odnesla **Radka Rozkocová** za pořad **VIDĚT NEVIDĚNÉ** z rozhlasového cyklu Kafemlýnek **Rádia Proglas**.

Dokument je mimořádně zdařilou a obdivuhodnou výpovědí nevidomé, vzdělané, mladé ženy, která se svým nevidomým mužem vychovává zdravé temperamentní, dnes již 5 leté dítě. Její pozitivní a zdravé sebevědomý postoj k sobě i k životu nutí i její okolí zacházet s ní důstojně jako s člověkem bez handicapu. Úvahy o přístupu k porodu, výchově i nesnadné mateřské péči by zcela jistě mohly být inspirativní pro ostatní vidoucí i nevidoucí maminky.

Televizní kategorie:

Do letošního ročníku bylo přihlášeno celkem 15 pořadů vysílaných v televizi, zveřejněných prostřednictvím internetu nebo jinak veřejně publikovaných. Jednalo se o pořady České televize a dokumentární filmy. I v letošním ročníku byla úroveň televizních pořadů s problematikou zdravotního postižení velmi vysoká a vyrovnaná, jak po stránce obsahové, tak stylem a profesionalitou zpracování. Porotě se proto opět nevybíralo snadno. Dá se říci, že se posléze shodla na pořadech (aniž by se o tomto úhlu pohledu předem domluvila), jejichž téma je aktuální právě v této době.

*Ocenění vítězným televizním pořadům předával předseda Národní rady osob se zdravotním postižením (NRZP) ČR a místopředseda Vládního výboru pro zdravotně postižené občany pan **Václav Krása**.*

První **čestné uznání** obdržel dokument **TVORBA DIALOGU NOVÉHO S KLASICKÝM**. Autorem dokumentu je **Miloslav Hlavsa**, námět napsala **Helena Váňová a Jana Večlová**, spolupracovali **Roman Pošta a Romana Skála Rosenbaum**.

Oceněný dokument je reportáží z výstav, které uspořádala v Soběslavi společnost Parkinson Help. Toto občanské sdružení pomáhá lidem, kteří trpí Parkinsonovou nemocí, ukazuje možnosti jejich plnohodnotného uplatnění, pořádá sportovní a kulturní akce, ale především šíří osvětu mezi laickou i odbornou veřejností. Malá znalost problémů postižených způsobuje zbytečná nedorozumění. Parkinson Help chystá i založení centra, které by se věnovalo výhradně parkinsonikům, protože jich přibývá a nemoc zasahuje stále mladší lidi, objevit se může už mezi 30. a 40. rokem.

Druhé **čestné uznání** náleží **Michaele Fialové, Tomášovi Kaprasovi, Anně Kovářové, Aleně Derzsiové** za pořad **KOUSEK NEOBYČEJNÉ LÁSKY** z cyklu Příběhy, které svět nevidí vysílaný **Českou televizí**.

Příběh je prostý – v Domově svaté Magdalény v Jiřetíně pod Jedlovou pomáhají maminkám, jejichž hendikepy jsou mentální i sociální. Pocházejí ze špatného rodinného zázemí a podstatnou část dětství prožily v dětských domovech, v dospělosti často zažily domácí násilí. Domov jim a jejich dětem poskytuje bydlení, zaměstnankyně Domova je učí hospodařit s penězi, chodí s nimi nakupovat, učí je domácím pracím... a především je jim dána možnost soužití s dětmi a podpora přirozených vztahů, jaké se svými

rodiči nezažily. V Domově se učí „normálně žít“. Pomoc Domova sv. Magdalény je neokázalá. V porovnání s dalšími sociálními službami patrně finančně méně náročná, nicméně neocenitelná.

Třetí **čestné uznání** obdržela **Silvie Kleková** za pořady **České televize AUTISMUS U DĚTÍ, LÉČBA NÁDORŮ U DĚTÍ a RENABILITACE TĚLA A MOZKU** z cyklu TEP 24.

Pořady informují o nových výzkumech a zavádění nových léčebných postupů v daných oblastech v České republice. Jejich předností je mj. jejich zavedený „rozměr“ – pozornost je kromě nemoci a nemocným věnována i osobnostem lékařů, kteří se jednotlivým nemocem věnují.

O autismu toho již bylo napsáno a natočeno dost, také v tomto dokumentu se seznámíme s několika kazuistikami, ale – a to je nové – dozvídáme se o novém výzkumu tohoto postižení. V Brně byl zahájen výzkum genetického základu autismu, od něhož si lékaři slibují, že umožní prenatální diagnostiku tohoto onemocnění. Vždyť u nás je dětí s poruchou autistického spektra cca 10 tisíc.

V dalším pořadu poznáme některé nové nadějně postupy dětské neurochirurgie, které pomáhají v léčbě nádorových onemocnění u dětí: léčby nádoru sítnice přímým zavedením protinádorového léku do oční tepny a odstranění nádoru na mozku za pomoci nového navigačního přístroje, který dokáže přesněji určit chirurgům cestu k operovanému místu.

Rehabilitace těla a mozku na klinice v Hrabyni u Ostravy jistě zaujala svými obdivuhodnými výsledky jak lidi se zdravotním postižením, tak zvláště starší část populace s jednou i více endoprotézami, pacienty po mozkových příhodách či po nejrůznějších úrazech. Snad odstranila jejich nedůvěru či zlehčování významu rehabilitace (zvláště, když bolest už odešla a zdravotnická zařízení ji nabízejí jen v základní míře) a přesvědčila je, že jen důsledná rehabilitace je podmínkou k návratu do normálního života.

III. cena byla udělena pořadu **KLÍČ Č. 14/2013 s názvem OSOBNÍ ASISTENCE** vysílaného v **České televizi**. Autory tohoto pořadu jsou Michaela Fialová, Jana Hrdá a Alan Lederer.

Téma samo o sobě není nové. První průkopnicí osobní asistence u nás byla Jana Hrdá, která si ji sama vyzkoušela už v roce 1985. Ve snímku ještě rekapituluje postupné prosazování tohoto principu pomocí vozíčkářům a aktuálně vysvětluje, v čem se liší osobní asistence a pečovatelská péče, vztah postiženého a osobního asistenta, který za klienta dělá to, co on sám nemůže, podle Jany Hrdé „má ruce a ochotné srdce“.

II. cena patří dokumentárnímu filmu **Erika Čipery** s názvem **PRAHA SNŮ**.

Snímek není věnován idylickým krásám Prahy, jak by se mohlo z názvu zdát, ale problémům pohybu po Praze a zvláště v pražské hromadné dopravě – mnoha jejím bariérám, které nepostihují pouze vozíčkáře, ale také rodiče s kočárky, malé děti, těhotné ženy, seniory i osoby s dočasným zdravotním omezením – vlastně lze říci, že všechny lidi v různých stádiích života. Tito lidé ve značném počtu problémy ve filmu pojmenovávají a velmi podrobně popisují. Je tak zřejmé, jak chybí mj. promyšlená koncepce a návaznost mezi jednotlivými úpravami komunikací. Často na nedomyšlení problémů doplácují i již existující dobré dílčí úpravy, protože mezi nimi neexistuje potřebná návaznost. Film je „neufňukaný“, svižný a kromě jiného ukazuje, jak řadě mladých lidí nejsou tyto problémy lhostejné, jsou ochotni zveřejňovat je a usilovat o jejich nápravu. Jak v pořadu zazní – „v tomto směru jsme jako společnost za posledních 20 let ušli velký kus cesty, ale větší nás ještě čeká.“

I. cenu získává pořad **ŽIVOT SE SMRTÍ sedmidílný cyklus Šárky Horákové-Maixnerové, Petry Všelichové, Richarda Hýska a Lenky Polákové**, který byl odvysílán Českou televizí.

Smrtelná nemoc, umírání – z toho máme strach všichni. Je to téma, kolem kterého chodíme po špičkách, přestože se týká každého z nás. V době, kdy se diskutuje o možnosti svobodně zvolit způsob odchodu ze života, kdy zároveň narůstá antagonismus mezi generacemi a kdy být starý a nemohoucí se jaksí nehodí, je třeba ocenit odvahu autorů dokumentu Život se smrtí, kteří s úctou a vysokou citlivostí nahlíží do osudů sedmi lidí, kteří onemocněli rakovinou. Časosběrný dokument sleduje v průběhu jednoho roku, jak se vyrovnávají každý sám za sebe a každý po svém se smrtelnou nemocí. Nacházejí se v různých fázích nemoci a v různých fázích života a hovoří o svých životech, o své léčbě, o svém umírání. Někteří

využili paliativní péči, která je určena lidem v pokročilém nebo terminálním stadiu nemoci, jiní se spolehli na své blízké. Ukazuje se, jak nesmírně důležité je, když jsou kolem umírajících lidí, kteří je provázejí.

Dokument je cenný zejména tím, že nahlíží do soukromí lidí, kteří si už na nic nemusejí hrát, už vědí své a vyjadřují se s naprostou upřímností. Zároveň ale připomíná, že kohokoli mohou potkat takové definitivní výzvy a že možná někdy sám bude někoho v okamžiku odcházení provázet či potřebovat.

Přehled oceněných:

Kategorie TISK:

První **čestné uznání** náleží kolektivu autorů ve složení **Eva Baborová, Petr Dušek, Tereza Uhrová, Eva Meisnerová a Martina Puršová** za publikaci **Parkinsonova nemoc z různých pohledů**, kterou vydala Společnost Parkinson.

Druhé **čestné uznání** je určeno **Petře Pášové** za článek **Za výlohou lidé koukají, jak jim tlučete na sklo**, který vyšel v **Olomouckém deníku**.

I. cena: **Veronika Cézová** za **SERIÁL Pražské neziskovky** vycházející v **Pražském deníku**.

II. cena: **Štěpán Beneš** za článek **Vozíčkářka se stetoskopem**, který vyšel v časopise **Můžeš**.

III. cena: **Dita Šamánková** za článek **Dokud nás smrt nerozdělí... Nevěra jako únik pečujícího partnera**, který byl publikován v časopise **Psychologie dnes**.

Kategorie ROHLAS:

Čestné uznání náleží panu **Petrovi Kronikovi** za pořad z cyklu Studio Jan Neumann **Bible pro neslyšící**, kterou odvysílalo Rádio Proglas.

I. cena: **Radka Rozkocová** za pořad **Vidět neviděné** z rozhlasového cyklu Kafemlýnek **Rádia Proglas**.

II. cena: pořad s názvem **Cirkus Paciento jede!**, z cyklu **Dobrá vůle**, který byl rovněž vysílán **Českým rozhlasem 2**. Autory pořadu jsou **Petra Hynčíková, Lenka Svobodová a Dominik Budil**.

III. cena: pořad **Než se setmí**, který byl odvysílán **Českým rozhlasem 2**. Autorem je **Dan Moravec**.

Kategorie TV:

První **čestné uznání** - dokument **Tvorba dialogu nového s klasickým**. Autorem dokumentu je **Miloslav Hlavsa**, námět napsala **Helena Váňová a Jana Večlová**, spolupracovali **Roman Pošta a Romana Skála Rosenbaum** - dokumentární film.

Druhé **čestné uznání** - **Michaela Fialová, Tomáš Kapras, Anna Kovářová, Alena Derzsiová** za pořad **Kousek neobyčejné lásky** z cyklu **Příběhy**, které svět nevidí - vysílaný **Českou televizí**.

Třetí **čestné uznání** - **Silvie Kleková** za pořady **České televize Autismus u dětí, Léčba nádorů u dětí a Rehabilitace těla a mozku** z cyklu **TEP 24**.

I. cena: pořad České televize **Život se smrtí** sedmidílný cyklus **Šárky Horákové-Maixnerové, Petry Všelichové, Richarda Hýska a Lenky Polákové**.

II. cena: - dokumentární film **Erika Čipery** s názvem **Praha snů**.

III. cena: pořad **Klíč č. 14/2013 s názvem Osobní asistence** vysílaného v **České televizi**. Autory tohoto pořadu jsou **Michaela Fialová, Jana Hrdá a Alan Lederer**.

Mezinárodní den osob se zdravotním postižením

Vyhlašování výsledků Ceny Vládního výboru je již tradičně spojováno s **Mezinárodním dnem osob se zdravotním postižením**, který si připomínáme každoročně 3. prosince od roku 1981,

kdy byl Valným shromážděním Organizace spojených národů poprvé vyhlášen. Každoroční oslava Mezinárodního dne osob se zdravotním postižením si klade za cíl podporovat porozumění problematice zdravotního postižení a uznávání důstojnosti a práv osob se zdravotním postižením. Rovněž se snaží zvýšit povědomí o přínosech, které integrace osob se zdravotním postižením přináší do všech aspektů politického, společenského, hospodářského a kulturního života.

Každý rok je v rámci Mezinárodního dne osob se zdravotním postižením stanoveno konkrétní téma, které určuje oblast, na niž má být zaměřena hlavní pozornost v příštím období. Tématem pro letošní rok je „Udržitelný rozvoj: příslib technologie“. Oslava Mezinárodního dne osob se zdravotním postižením v roce 2014 přispěje k využití potenciálu technologie pro podporu začleňování a přístupnosti tak, aby byla zajištěna plná a rovnoprávná účast osob se zdravotním postižením ve společnosti a vytvořena budoucnost udržitelného rozvoje pro všechny.

Tři vybraná podtémata se zaměří na příslib technologie:

- v cílech udržitelného rozvoje, které zahrnou otázky zdravotního postižení,
- ve snižování rizika katastrof a reakci na krizové situace,
- ve vytváření aktivujícího pracovního prostředí.

V průběhu lidských dějin technologie vždy ovlivňovala způsob, jakým lidé žijí. Průmyslová revoluce ohlásila nový věk technologie, která zvýšila životní úroveň lidí po celém světě a umožnila jim větší přístup ke zboží a službám. Vývoj informačních a komunikačních technologií dramaticky zvýšil propojení mezi lidmi a jejich přístup k informacím a přispěl tak k dalšímu zvýšení životní úrovně.

Informační a komunikační technologie skutečně změnily způsob, jakým lidé žijí, pracují a relaxují. Nicméně, ne všichni lidé mají prospěch z pokroku technologií a dosahují vyšší životní úrovně. Je to hlavně proto, že ne všichni lidé mají přístup k novým technologiím a ne všichni lidé si je mohou dovolit.

V současné době žije na světě více než 1 miliarda osob s nějakou formou zdravotního postižení. Po celém světě čelí osoby se zdravotním postižením nejen fyzickým překážkám, ale také sociálním, ekonomickým a psychosociálním bariérám. Dvacet procent celosvětové chudoby je spojeno se zdravotním postižením, většina těchto osob žije v rozvojových zemích. Přestože jsou osoby se zdravotním postižením největší světovou menšinou, zůstávají převážně neviditelné v hlavním proudu rozvojových strategií a jejich procesů.